

Lapin Vapaa-ajankalastajat Ry

Jorma Kaaretkoski

Ivalontie 2057
99660 KERSILÖ

Maa- ja Metsätalousministeriö

Kala- ja riistaosasto

PL 30
00023 VALTIONEUVOSTO

Maa- ja metsätalousministeriön lausuntopyyntö Dnro 3428/01/2007

LAUSUNTO LOHENKALASTUKSEN RAJOITUKSISTA POHJANLAHDELLA JA SIMOJOESSA SEKÄ KALASTUSASETUKSEN (1116/1982) MUUTTAMISESTA

Lapin Vapaa-ajankalastajat ry lausuu Maa- ja metsätalousministeriön laatimasta lohi-asetuksen (258/1996) ja kalastusasetuksen (1116/1982) muutosesityksestä lohenkalastuksen rajoituksiksi Pohjanlahdelle ja Simojoelle sekä esityksen liitteenä olevasta muistiosta seuraavaa:

Tilanteen arviointi:

Suomen jokivarret on asutettu lohen perässä ja lohi kalastettiin joista. Merenkulun kehittyessä kehittyi myös meri- ja rannikkokalastus. Vielä 40-luvulla suurin osa lohista pyydettiin joista ja jokien suilta ja vain alle kolmannes pyydettiin merialueilta. Vasta sodan jälkeinen vesivoiman rakentaminen muutti kaiken tavalla, josta ei vielä kukaan halua puhua täysin avoimesti.

Lähes kaikki päättäjämme ovat tyystin unohtaneet merialueittemme lohien syntymäjoet ja niiden varrella asuvat ihmiset, heidän keinonsa ja heidän oikeutensa. Päätökset on tehty, kuin lohi olisi silakka tai muu merinen luonnonvara. Samalla kun joet rakennettiin, meidän jokiemme lohesta tehtiin Itämeren lohi, joka on nöyrästi jaettu muiden Itämeren valtioiden kanssa.

Ministeriön toteuttama lohenkalastus on perustunut kala- ja riistaosaston elinkeinokataloudenyksikön, Kalatalouden keskusliiton ja Suomen ammattikalastajaliiton ajatusmalliin, jossa merialueita pidetään peltoina ja lohta sieltä kerättävänä viljana. Puhutaan vesiviljelystä ja merilaiduntamisesta *sea ranching*.

Mallin toteuttamiseksi lohenkalastusta on hoidettu tavalla, joka ei ole perustunut vaelluskalan luonnonmukaiseen elinkiertoon. Lohi on istutettu kalastusta varten mereen. Viljelykustannukset ovat kasvaneet samalla kun lohesta saatu hinta on pudonnut niin, ettei Lohen meripyynti ole enää vuosiin ollut tuottavaa toimintaa. Lohen meriviljely on maksanut vuosittain 7-10 milj.€ ja siitä on saatu 1-1,5 milj.€. Tulos on vieläkin kehnompia, kun mukaan lasketaan lohipyödyksiin annetut tuet.

Lohen merilaiduntamisen oikea kuva paljastuu, kun huomioidaan, että ammattikalastajien lohesta saama tulo on muodostunut suurimmaksi osaksi luonnonlohesta. Yli puolet Suomen lohisaaliista on pyydetty rysillä. Tärkeimmillä rysäpyyntialueilla Selkä- ja Perämerellä sekä vain meri-istukkaiden kalastamista varten perustetuilla terminaali-alueilla pyydetään nyt 80-90 %:sesti luonnonlohta.

Kansainvälinen merentutkimusneuvoston ICES mukaan Perämeren jokien lohien tulevaisuuskuva on uhkaava: mikäli Itämerenalueen lohikiintiöstä pyydetään tänä vuonna puolet eli n. 180 000 lohta, tarkoittaa tämä sitä, että nykyisen hallituskauden päätyttyä vuonna 2012 Tornion-Muonionjoen poikastuotanto on pudonnut nyt vallitsevasta noin 70 % tasosta kolmannekseen ollen enää vain 20 % joen tuotantopotentiaalista. Simojoella poikastuotanto on tuolloin jo katastrofaalisen alhainen, alle (!) kymmenes osa joen poikastuotantokapasiteetista.

Hälytyskellojen pitäisi soida! Jotta hallitusohjelman lohiasetuksen uudistamisen ensimmäinen tavoite "*turvata luonnonlohen nousu kutujokiin ja poikastuotannon mahdollisimman korkea taso*" toteutuisi, uutta lohiasetusta nyt asetettaessa on ensiarvoisen tärkeää noudattaa varovaisuusperiaatetta. Ajoverkkokalastuksen loppuminen tarkoittaa vain, että ajoverkkokalastus loppuu, se ei mitenkään lisää merialueella vaeltavien lohien määrää. Sekakantoja kalastettaessa varovaisuusperiaate edellyttää ICES:in mukaan sitä, että kalastus mitoitetaan kalastuksen kohteeksi joutuvan heikoimman lohikannan tilan mukaan, siis Simojoen ja Iijoen (Kiiminkijoki, Kuivajoki ja Pyhäjoki) mukaan.

Luonnonvastainen merilaiduntaminen on tullut tiensä päähän. Itämerellä vaeltavat lohet ovat Simojoen, Tornio-Muonionjoen ja muiden Pohjanlahden jokien jokista luonnonvaraa, josta Suomen tulee kantaa vastuuta. Tästä on kansainvälisesti sovittu 1982 YK:n merioikeussopimuksen 'United Nations Convention on the Law of the Sea' artikkelissa 66 Anadromous stocks: "States in whose rivers anadromous stocks originate shall have the primary interest in and responsibility for such stocks." eli: *Valtioiden tulee kantaa vastuu joissaan alkunsa saavista ja niihin kutemaan nousevista kalakannoista ja asettaa nämä ensisijaiseen etupiiriinsä*. Tätä sanotaan kutuvaltioperiaatteenksi.

Lienee selvää, että Suomi ei voi kantaa vastuutaan jokiemme luonnonlohikannoista, jos lähes 80 % jokiemme lohista pyydetään Itämeren pääaltaalla Gotlannin eteläpuolella olevalta alueelta? Suomi ei voi kantaa vastuutaan jokiemme luonnonlohikannoista, jollemme vaadi oikeuksiamme ja huolehdi siitä, että muut valtiot myös noudattavat niitä? Suomi ei voi vaatia oikeuksiaan ja huolehtia siitä, että muut valtiot myös noudattavat niitä, elleimme itse pidä kiinni sopimuksista.

Lohiasetusta asetettaessa on huolehdittava siitä, ettei asetusta ole miltään osin ristiriidassa Suomen ratifioimien kansainvälisten sopimuksien kanssa, kuten Rion ympäristö- ja kehityskonferenssin sopimus luonnonvarojen kestävästä kehityksestä, Rion biodiversiteettisopimus, FAO:n vastuullisen kalastuksen ohjesääntö (Code of Conduct), EU:n luontodirektiivi sekä edellä mainittu YK:n merioikeusyleissopimus.

Joki on lohien syntymäkotina ja jokeen lohi nousee sukuansa jatkamaan. Tämä on fakta, se eettinen pohja, jolle kansanedustajiemme, ministeriemme ja virkoihin valittujen tulee päätöksentekonsa perustaa. Ja toimia sen mukaisesti myös kansainvälisesti: Itämerellä vaeltavat lohikannat ovat kantoja, josta on säädetty YK:n merioikeussopimuksen 66. artiklassa. Kansallisen etumme mukaista on, että kutuvaltioperiaatetta ryhdytään pikimmiten noudattamaan lohien kalastuksessa myös Itämerellä.

Sosioekonomia:

Vapaa-ajankalastuksesta kasvavat jokivarsien matkailuelinkeinot. Kalastusmatkailu on tuottavaa toimintaa, joka työllisyyttä lisäävänä tulee ottaa huomioon hallinnossa ja nyt asetettavassa lohiasetuksessa, kuten hallitusohjelma siitä mainitsee: "*Kalatalouden ohjelman puitteissa kehitetään elinkeino- ja matkailukalataloutta.*"

Simojoen ja Tornion-Muonionjokien varrelle kehittyi hyvien vuosien 1996-97 johdosta uutta matkailukalastukseen keskittynyttä matkailuyrittämistä. Aivan viimeisinä vuosina tämä on kuitenkin taantunut voimakkaasti erityisesti Simojoella, jossa lupatulot ovat huonontuneen lohitilanteen seurauksesta pudonneet kolmannekseen.

Lapin matkailun n. 500 milj.€ liikevaihto on yhtä suuri kuin metsätalouden. Lapin matkailu perustuu voimakkaasti talvimatkailuun. Keväällä lumien sulaessa talvimatkailukohteet tyhjenevät ja monet suuretkin hotellit ovat kesäkauden kokonaan kiinni.

Monta tällaista talvimatkailukohdetta on lähellä Tornion-Muonionjokea. Näin ollen Väylän varressa on valmiina potentiaalia voimakkaastikin kehitettävälle kalastusmatkailulle, joka 2000-luvulla on voimakkaasti taantunut johtuen siitä, ettei Tornio-Muonionjoen luonnonlohen ole annettu riittävästi nousta kutujokeensa. Kalastuslupatulot on puoliintunut aikaisemmasta ja on nyt ollut samalla 100 000 € tasolla paljon pienemmän joen Merikarvianjoen kanssa.

Tornio-Muonionjoen lohisaalis vuonna 2006 oli 11 640 kiloa. Lohta pyytävät matkailukalastajat käyttivät jokilaakson palveluja n. 1,6 milj.€ edestä, mikä tekee n. 140 € saattua lohikiloa kohti ja noin 420 € matkailukalastajan saamaa saaliskiloa kohden (kolmannes jokilaakson lohisaaliista). Samana vuonna ammattikalastajien saalis Itämeren pääaltaalla ja Pohjanlahdella oli yhteensä 242 000 kiloa ja sen arvo 0,935 milj.€, eli 3,86 euroa kilolta (alv 0). Näin ollen Tornio-Muonionjoen matkailukalastuksessa lohesta saatava kilohinta on laskentatavasta riippuen 30-100 kertainen verrattuna lohen kilohintaan ammattikalastajan saaliina.

Valtiontalouden tarkastusvirasto julkaisi 23.11.2007 kalatalouden toiminnantarkastuskertomuksen 155/2007 antaen ajankohtaisen kuvan lohen sosioekonomisesta vaikutuksesta Tornion-Muonionjoella ja sen ympäristössä:

"Vuoden 2006 kyselyaineiston mukaan kalastuspäiviä Tornionjoella oli yhteensä noin 37 100, josta paikallisten osuus oli 21 500 päivää ja ulkopaikkakuntalaisten osuus 15 600 päivää. Kertomalla kalastuspäivien lukumäärä estimoitulla kuluttajan ylimäärällä saadaan arvio Tornionjoen virkistyskalastajien nettohyödyistä. Tämä on noin 6,6 miljoonaa euroa vuodessa. Tästä paikallisten osuus on noin 3,8 miljoonaa euroa ja ulkopaikkakuntalaisten osuus noin 2,8 miljoonaa euroa." (sivu 48)

"Ulkopaikkakuntalaisten toteutuneet matkakustannukset olivat noin $103 \cdot 15\ 600 = 1,6$ miljoonaa euroa. Tulokset osoittavat, että ulkopaikkakuntalaisetkin saavat virkistyskalastuksesta merkittäviä hyötyjä yli niiden kustannusten, joita itse kalastusmatkat aiheuttavat." (sivu 49)

"Olennaista ei ole kuitenkaan kalastuksesta saatu kokonaisyöty vaan yhteiskunnallisten nettohyötyjen muutos, jos lohiresurssien jaossa tapahtuu muutoksia. ...Kuinka suuri olisi muutos virkistyskalastajien yhteenlasketussa nettohyödyssä? Jos arvioidaan, että suuremmat lohisaaliit toisivat joelle pääasiassa ulkopaikkakuntalaisia, joiden yhteenlasketut kalastuspäivät lisääntyisivät esimerkiksi 30 %, nettohyödyn lisäys olisi noin 838 000 euroa." (sivu 49)

"Kun verrataan muutoksia lohen virkistys- ja merikalastuksen tuottamista nettohyödyistä, niin havaitaan, että sivutoimisen merikalastuksen lisärajoittamiselle Pohjanlahdella on olemassa varsin selviä yhteiskuntataloudellisia perusteita." (sivu 50)

Valtiontalouden tarkastusvirasto lausuukin tarkastuslauselmansa lopuksi: *"Nykyinen lohenkalastus ei maksimoi yhteiskunnan lohesta saamaa kokonaisyötyä. Tarkastusvirasto katsoo, että lohen hyödyntäminen osana matkailuelinkeinoa olisi yhteiskuntataloudellisesti perusteltua."* (sivu 39)

On täysin mahdotonta ylläpitää yhtäaikaan matkailukalastusta ja ammattikalastusta maksimaalisina. Taloudellinen kasvu voi lohesta tulla vain meripyyntin voimakkaalla rajoittamisella. Kun lohimäärät saadaan kasvamaan joissa sellaisiksi, että jokien houkuttelevuus kalastusmatkailukohteina kasvaa, se tuottaa tulosta nopeasti, kun taas satsaus merelle tuottaa pitkäaikaisen ylikalastuksen johdosta edelleen tappiota ja mikä pahinta, vaarantaa lohen olemassaolon kokonaan jo lähitulevaisuudessa.

Tavoitteet:

Lohiasetuksen tulee olla hallitusohjelman mukainen. Kaikessa kalastuksessa tulee noudattaa Suomen kalastuslakia ja sen ensimmäistä pykälää, joka kuuluu:

"Kalastusta harjoitettaessa on pyrittävä vesialueiden mahdollisimman suureen pysyvään tuottavuuteen. Erityisesti on pidettävä huolta siitä, että kalakantaa käytetään hyväksi järkiperaisesti ja ottaen huomioon kalataloudelliset näkökohdat, sekä huolehdittava kalakannan hoidosta ja lisäämisestä. Tällöin on vältettävä toimenpiteitä, jotka voivat vaikuttaa vahingollisesti tai haitallisesti luontoon tai sen tasapainoon."

Lohiasetusta vuodesta 2008 eteenpäin uudistettaessa hallituksen tavoitteena on:

1) *"turvata luonnonlohen nousu kutujokiin ja poikastuotannon mahdollisimman korkea taso"*, joka voidaan saavuttaa vain siten, että jokiin vaeltavat kutuparvet pääsevät kokonaisina kutujokiinsa.

2) *"turvata rannikon ammattikalastuksen toimintaedellytykset."* Suomi ei ole saanut pyydettyä lohikiintiötään enää vuosiin. Vuonna 2004 kiintiöstä saatiin 80 %, seuraavina 61 % ja 38 % ja viimevuonna 48 %. Vuonna 2006 mereltä jäi saamatta yli 80 000 lohta. Näin ollen Suomi ei olisi saanut kiintiötään täyteen, vaikka se olisi pyytänyt Tornion-Muonionjoen ja Kalixjoen kaikki lohet. Jatkuvan ylipyynnin seurauksesta lohta ei ole vuosiin ollut tarpeeksi kiintiöiden täyttämiseksi.

Itämeren alueen lohisaaliit on pyydystetty 93-94 %:sesti merialuilta ja rannoikoilta ja vain 6-7 % on saatu joista. Näin ollen rannikon ammattikalastajien toimintaedellytykset voidaan lohen osalta turvata vain sillä, että lohen meripyyntiä rajoitetaan koko merialueella voimakkaasti. Kaikellinen kalastus voidaan turvata kestäväällä tavalla vain vahvistamalla luonnonkudusta syntyviä kantoja ja kalastamalla niitä kannan mukaan.

Hallitus korostaakin ohjelmassaan pysyvää tuottavuutta mainitessaan, että se *"pyrkii säilyttämään kestävät kalakannat merialueilla ja sisävesistöissä rakennetut vesistöt mukaan lukien."* Hallitusohjelmassa määritellään jokikalastus tasavertaisena merikalastuksen kanssa. Hallitusohjelma tulisi olla ministeriön ohjenuorana.

Maa- ja metsätalousministeriön laatima lohiasetuksen (258/1996) ja kalastusasetuksen (1116/1982) muutosesitykset lohenkalastuksen rajoituksiksi Pohjanlahdelle ja Simojoelle poikkeavat kuitenkin voimakkaasti hallitusohjelmasta. Varhennettuun meripyyntiin perustuvana ne eivät noudata hallitusohjelmaa, joka hengeltään lohta suojelevana poikkeaa aikaisemmasta. Matkailukalatalous mainitaan nyt elinkeinokalatalouden rinnalla.

Pääministeri Matti Vanhanen totesi Pellossa 3.3.2007 lohisaaliiden pudonneen vuonna 2006 merellä n. 40 % ja jokialueilla n. 50 %. Pääministerin mukaan tämä merkitsee sitä, että *lohiasetuksen muutoksen (397/2004) yhteydessä kirjatut ponsilausumien ehdot lankeavat ja varhennetusta rannikkokalastuksesta tulee luopua.*

Varhennettu meripyynti aiheutti voimakkaan vastustuksen jo ennen sen asettamista. Riista- ja kalantutkimuslaitos RKTL varoitti sen seurauksista ministeriötä lausunnossaan 26.2.2004 (114/401/2004): *"Ylimenokauden kalastus tulisi esitetyssä muodossaan merkittävästi lisäämään luonnonlohiin kohdistuvaa kalastusta."* RKTL totesikin, että: *"Lohen pituuteen perustuvaa valikointia ei siis voida pitää edes väliaikaisesti käyttökelpoisena keinona luonnonlohikantojen suojelemiseksi."*

RKTL painotti: *"Ilman Pohjanlahden tuottavia luonnonlohikantoja Itämerellä olisi vain 30-40 % nykyisestä lohimäärästä ja koko Itämeren lohenkalastus olisi ennennäkemättömissä vaikeuksissa. Siksi luonnonlohikantojen vain muutamia vuosia sitten alkanutta myönteistä kehitystä ei tulisi vaarantaa suunnitelluilla ylimenokauden kalastusjärjestelyillä."*

Kaikkien tiedostama tosiasia on, että Itämeren alueen lohikanta on pienentynyt vuosi vuodelta. Maa- ja metsätalousministeri Juha Korkeaojan asettaman varhennetun kalastuksen, lohiasetuksen muutos Valikoiva kalastus (397/2004), aikana lohikanta päästettiin romahtamaan erityisesti. On siis ensiarvoisen tärkeätä, että valtioneuvosto luopuu varhennetusta kalastuksesta, ottaa jokiemme luonnon lohikannat erityiseen suojelukseensa ja asettaa lohiasetuksen nyt varovaisuusperiaatetta noudattaen.

Lohiasetus:

Lapin Vapaa-ajankalastajat ry vastustaa ministeriön esitystä esitettyssä muodossa ja esittää lohiasetukseen sisällytettäväksi seuraavaa:

- 2 § Lohenkalastus kielletään asetuksen 258/1996 2 §:ssä vuosille 1996 ja 1997 määritteillä kieltoajoilla ja -alueilla 6. päivään heinäkuuta 2011 saakka.
- Varhennetusta pyynnistä luovutaan.
- Lohen meri- ja rannikkokalastusta rajoitetaan myös rauhoitusaikojen päätyttyä voimakkaasti.
- Asetustekstiin tulee liittää selventävä maininta siitä, että lohen kalastuksen kieltoaikoina muiden kalojen kuin lohen pyynnin yhteydessä kieltoalueilta saatavat lohet on välittömästi vapautettava niiden alkuperästä ja kunnosta riippumatta. Lohta ei saa pitää, säilyttää tai kuljettaa kieltoalueilla lohen kalastuksen kieltoaikoina.
- 3 § Lohta saa rysillä pyytää vain 1. luokan ammattikalastajat.
- 4 § Terminaalialueet lopetetaan ja terminaalialueista säätävä pykälä poistetaan.

Kalastusasetus:

Lapin Vapaa-ajankalastajat ry vastustaa ministeriön esitystä esitettyssä muodossa ja esittää kalastusasetukseen sisällytettäväksi seuraavaa:

- 8 §:n määritelmä isorysästä ei ole yksiselitteinen ja selvä, joten sitä tulee tarkentaa viimeistään kalastuslakia uudistettaessa.
- 14 §:n kohta "*Merilohen valikoivaa kalastusta saa harjoittaa isorysällä, jonka...*" ei enää valikoivan kalastuksen päätyttyä kuulu asetukseen ja tulee näin ollen alakohtineen 1-3 poistaa asetuksesta.
- 19 §:n esitys meritaimen alamitan nostamisesta 50 cm on oikean suuntainen. Meritaimen kannat ovat erityisen uhanalaisia, josta syystä meritaimenen rauhoittamista ainakin alueellisesti tulisi harkita. Kalastuslakia uudistettaessa alamittoja on tarkastettava kautta linjan.

Lapissa tammikuun 24. päivänä 2008

Jorma Kaaretkoski
Puheenjohtaja

Antti Sorro
Varapuheenjohtaja